

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

ІНСТИТУТ СУДОВИХ ВИХОВАТЕЛІВ

Дворніченко Н. О.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Солонар А. В.

к.ю.н., ст. викладач кафедри АППФЕБ, Сумський державний університет

На сьогодні особливої уваги заслуговує злочинність неповнолітніх у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Зважаючи на те, що кількісний показник такого роду злочинності стрімко зростає, актуальності набувають питання пов'язані із покаранням винних і запобіганням вчиненню нових злочинів за участю неповнолітніх осіб у зазначеній сфері. Саме інститут судових вихователів створено для здійснення комплексу заходів по виконанню судових рішень щодо неповнолітніх, їх батьків або осіб, які їх замінюють, в тому числі і у справах про злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Судові вихователі діють на підставі Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [1] та Положення про судових вихователів від 15.11.1995 р. [2].

Із прийняттям Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» положення про інститут судових вихователів було відображено у зазначеному нормативно-правовому акті, проте пізніше, на жаль, згадка про дану особу була виключена з невідомих на те причин. При цьому єдиним нормативно-правовим актом, що надає правове регулювання діяльності судових вихователів залишається Положення про судових вихователів.

Відповідно до зазначеного Положення основними завданнями інституту судових вихователів є:

- участь у виконанні судових рішень, що прийняті по судових справах, зазначених у ст. 6 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей»;
- усунення причин і умов, які сприяли скоєнню протиправних дій, профілактика правопорушень; виховання належної правової культури;
- виховання неповнолітніх, які скоїли правопорушення, шляхом формування свідомого ставлення неповнолітніх до Закону;
- надання батькам (усиновителям), або опікунам (піклувальникам) допомоги у вихованні їх неповнолітніх дітей.

Інститут судових вихователів створюється при судах. Судові вихователі є працівниками суду, призначаються на посаду і звільняються з посади начальником Головного управління юстиції в Криму, начальниками управлінь юстиції в областях, містах Києві та Севастополі.

Крім того, судовими вихователями можуть бути особи, які мають вищу юридичну або педагогічну чи психологічну освіту і досвід роботи з неповнолітніми. Штатна чисельність судових вихователів визначається в залежності від завантаженості судів справами про правопорушення неповнолітніх, але не менше одного на кожний суд. Навантаження на одного судового вихователя не повинно перевищувати 10 неповнолітніх.

Відповідно до Положення про судових вихователів судові вихователі мають право:

- перевіряти умови виховання неповнолітніх за місцем проживання,

навчання або роботи, контролювати їх витрати, поведінку;

- попереджувати батьків (усиновителів), опікунів (піклувальників) про відповідальність за неналежне виховання та відсутність контролю за поведінкою неповнолітніх. Повідомляти за місцем роботи батьків (усиновителів), опікунів (піклувальників) про незадовільне виконання ними обов'язків по вихованню дітей. Вносити пропозиції відповідним органам про необхідність вирішення питання щодо притягнення до адміністративної відповідальності батьків (усиновителів), опікунів (піклувальників), позбавлення їх батьківських прав, обмеження в дієздатності, скасування усиновлення, припинення опіки і піклування;

- ставити питання перед адміністрацією за місцем навчання, роботи неповнолітнього про усунення недоліків у виховній роботі і створення найбільш сприятливих умов для його навчання чи роботи;

- у випадках порушення прав неповнолітнього з боку батьків (усиновителів), опікунів (піклувальників) адміністрації за місцем роботи або навчання інформувати про це органи і служби у справах неповнолітніх.

Зважаючи на комплекс прав, що надані судовим вихователям, останні, в свою чергу, зобов'язані:

- вживати відповідні виховні заходи з метою перевиховання неповнолітніх, здійснювати профілактичну та корекційну роботу з ними;

- здійснювати контроль за відвіданням неповнолітнім навчальних занять, його успішністю, поведінкою в школі, на роботі, в сім'ї, в громадських місцях, залучати його до роботи в позашкільних закладах, вживати заходи щодо створення належних умов для правильної організації навчання, роботи і відпочинку неповнолітнього, сприяти працевлаштуванню неповнолітнього;

- надавати батькам або особам, що їх замінують, допомогу у вихованні неповнолітнього;

- про результати роботи інформувати органи МВС, які здійснюють виконання вироків;

- у необхідних випадках брати участь при виконанні рішень: про обмеження батьків в дієздатності, відібрання дітей та позбавлення батьківських прав, виселення осіб, позбавлених батьківських прав, якщо їх спільне проживання з дітьми, щодо яких вони позбавлені батьківських прав, неможливе, про поновлення в батьківських правах, щодо визначення місця проживання неповнолітніх [2].

Зважаючи на весь комплекс повноважень судового вихователя, він виступає дієвим інститутом задля забезпечення попередження вчинення неповнолітньою особою нового злочину і сприяє вихованню цієї особи в дусі поваги до законів держави. Головна проблема при цьому полягає в тому, що, на жаль, зазначений інститут хоча і отримав правове регулювання, але лише на папері, а не практиці.

У зв'язку з цим, підтримуючи позицію Н.А. Орловської, слід наголосити на необхідності активного використання такого інституту на практиці, а також розробки процедури призначення судового вихователя [3]. Крім того, враховуючи те, що інститут судових вихователів у зарубіжних країнах досить позитивно зарекомендував себе, слід враховувати практику розвинених європейських країн для належного запровадження такого інституту в Україні. Окреслене, на нашу думку, матиме значення як для запобігання росту кількісного показника злочинності серед неповнолітніх взагалі, так і безпосередньо у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також надасть змогу неповнолітній особі стати на шлях виправлення і стати законослухняним членом суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей [Електронний ресурс] : Закон України від 24.01.1995 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80/page>.
2. Про затвердження Положення про судових вихователів [Електронний ресурс] : Наказ Верховного Суду України, Міністерства юстиції України, Міністерства освіти України від 15.11.1995 р. № 478/63/7/5. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0113-96>.
3. Орловська Н. А. Актуальні проблеми регламентації інституту вихователя в Кримінальному та Кримінальному процесуальному кодексах України [Електронний ресурс] / Н. А. Орловська // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. - №3-1. – С. 317-320. – Режим доступу : http://www.pap.in.ua/3-1_2013/8/Orlovska%20N.A..pdf.